

מי שיסתובב בימים אלו במושב כרם מהר"ל, אשר במורדות הדרומיים של רכס הכרמל, וסביבתו יתכן ויפגוש בדרכו קבוצות ילדים המשחקות באינדיאנים, ברוכבי סוסים המסייעים לשמירה על השטחים הפתוחים; ובמבוגרים העוסקים במלאכת גששות, המתאמנים בהדלקת אש באמצעות סיבוב כפיס עץ ומתרגלים מיומנויות חיים קרובות לטבע, השאובות מהמסורת האינדיאנית ומ"חברות מלקטים" אחרות. בתוך המושב ניתן למצוא גם מספר גינות ירק אורגניות מלבבות, אוהל טיפי, סוכה מאולתרת והרבה מאוד פעילות חינוכית-לימודית של "שומרי הגן", קבוצה אלטרנטיבית הפועלת לחיבור מחודש של האדם והאנושות לטבע ולעצמם.

את שומרי הגן הקים עופר ישראלי, 45, לאחר שעבר מסע חניכות אישי ארוך, שכלל גם התחברות למסורות אינדיאניות קדומות. ישראלי נשוי ליעל, 46, בת קיבוץ רבדים ולהם שני ילדים: ליאן, 17 המתגורר באוהל טיפי שבחצר הבית, ואליאורה, תשע וחצי, המתנוקה שכבר יודעת מיומנויות רבות כמו קליעת סלים, ושמחה להדגים ולספר. עד כה עברו מאות אנשים פעילויות שונות של שומרי הגן, מתוכם כארבעים סיימו את קורס המדריכים הנמשך כחמישים יום על פני שנה שלמה. בכרם מהר"ל מתגוררים כעשרה חבריה הפעילים בשומרי הגן, וחלק מהמדריכים מנסה להביא את בשורת שומרי הגן דרך פעילויות סביבתיות-חינוכיות-תאטרליות במספר מקומות בארץ בהם מודיעין, גניגר ומצפה רמון.

שומרי הגן פועלים בכרם מהר"ל מזה כשלוש וחצי שנים, לאחר שמשפחת ישראלי התמקמה במקום. אחד העוגנים החזקים של הקבוצה במושב הוא עמיעד לפידות, בן ממשיך במשק הוריו, אשר לאחר 12 וחצי שנים כאיש קבע בחיל הים (רס"ן מיל). עשה 'הסבה' לפעילות סביבתית. באחת החלקות שלו מגדלים שומרי הגן ירקות אורגניים לתפארת, והוא עוזר רבות בעניינים לוגיסטיים שנדרשים. מטע הזיתים האורגניים של לפידות גם שימש בעבר את אושיק אחינועם, כמקום לבנות בו טיפי ולחיות בו במשך חצי שנה בתנאי שדה. היום אחינועם מתגורר בכרם מהר"ל, מלמד את יסודות שומרי הגן בבית הספר האזורי, עושה חוגים בנושא ומפעיל תנועות נוער קטנה בשם "סיירי כרמל", העוסקת בשמירת השטחים הפתוחים ובפרויקטים של אקטיביזם סביבתי.

טיולים, אושו, מוזיקה ואינדיאנים

"במשך שנים רבות חיפשתי דרך חדשה להתחבר לכוחות הטבע", מספר עופר ישראלי. "כבר בנעורי הסתובבתי הרבה, ריכזתי שבט צופים בחיפה ואחרי הצבא הדרכתי טיולים, בעיקר בסיני. חיפשתי דרכים יותר אפקטיביות לחוש את הטבע, חוכמתו ועצמתו, וזאת לא דרך 'ידע', אלא באמצעות 'תחושות' הנובעות מהתבוננות עמוקה, נגיעה בסלע, שקט, מדיטציה והתקרבות למהויות הטבעיות והנקיות שעוד ניתן למצוא במקומות שונים בעולם. בהמשך, כשהחזירו את סיני, נסעתי לחו"ל ועשיתי קורסים של רג'ואן רג'ניש, 'אושו', שהיו עוד נדבך במסע החונכות האישי שלי. התחלתי גם לפתח שיטה לתרפיה באמצעות מסעות של הישרדות בתנאים קיצוניים. מצאתי שחויית הישרדות יכולה להעלות טראומות ולרפא אותן. היום אני עוסק בנושא דומה, אבל מזוית שונה לגמרי, הטבע כמורה ולא דווקא כ'אתגר'.

"לפרנסתי, הלחנתי וניגנתי ג'אז במשך 15 שנה, בארץ ובחו"ל. היה לי קונפליקט קשה בין חיי הטבע הנקיים שמהם טעמתי וחוויתי, לבין החיים הדי מעוותים בסצנה המוזיקלית, שבה יש הרבה אגו טריף, שעות מטורפות, מקומות המוניים וכו'. במקביל לקריירה מוזיקלית, פיתחתי שיטה לאימון מנהלים דרך החיבור לכוחות הטבעיים, והתפרנסתי משני המקצועות. 1991-, ערב מלחמת המפרץ הראשונה, עברנו להולנד. לא רצינו לסכן את המשפחה, והתכוונתי לפרוץ עם המוזיקה שלי לעולם הגדול. רק כשהגעתי לטופ של עולם הג'אז האירופאי, הבנתי שזה לא מה שיעשה אותי מאושר, ולמזלי התגלגל לידי ספר ששינה את חיי ונפל על קרקע פורייה".

מה זה היה?

"ספר שכתב אדם בשם תום בראון ג'וניור, העוסק ביכולות לחיות בסביבה טבעית, ללא כל דבר ומכשיר שיצר האדם באמצעים תעשייתיים. כבר בפרק הראשון הבנתי שזה מה שחיפשתי כל החיים שלי, ומהר מאוד נסעתי לארצות הברית, להשתתף בקורס של תום. אחד הדברים הראשונים שהוא אמר לי, היה שרק שבוע לבד ביער יכול לתת תחושה אמיתית של חיבור לטבע. הקורסים השונים שעשיתי כללו הרבה מאוד מיומנויות אינדיאניות, שמתחילות ברמה הפיזית ומתקדמות לרמות רוחניות".

כמו?

"ללכת על עקבות. בתחילה לומדים גששות. של איזה חיה העקבה, מה גילה, לאיזה כיוון הלכה וכו'. ברמה גבוהה יותר של גששות, ניתן להתבונן בעקבה, ולהתחבר לרוח החיה עצמה, ואז ניתן ללכת אחריה בלי להסתכל על העקבות. "ככל שהייתי לבדי ביער, התנתק 'חבל הטבור' לתרבות המערבית, והיער החל 'לדאוג' לי. אם אתה מאותת לכוחות הטבע ויוצר מחויבות הדדית, זה עובד בשני הכיוונים. התרבות המערבית חושבת שהיא מעל הטבע, ולכן גם הולכת לאבדון ולהשמדה עצמית. רק חיבור חדש לטבע יכול להביא את האנושות, או את האינדיבידואלים שירצו בכך, לדרך חדשה של ריפוי ומציאת היעוד האנושי והאישי".

הזאב העוקב וספר בראשית

מי זה אותו תום בראון ג'וניור?

"זה סיפור ארוך שאקצר. באמצע המאה ה-19 היה שבט אינדיאנים בשם ליפין אפאצ'יים דרומיים, שאחד מבניו, בשם Stalking Wolf, הזאב העוקב, חונך והוכשר כסייר ושמאן. הוא סיים בגיל צעיר מסלול הכשרה אינטנסיבי, ובגיל 20 היה לו חיזיון בו הוא נשלח לאסוף את כל הידע של תרבויות האדמה, במטרה לשמר אותו ולהעבירו הלאה. זאת הייתה תקופה בה הידע הזה הלך ונעלם ו-Stalking Wolf הסתובב בכל יבשת אמריקה, אסף וזיקק מיומנויות רבות, חלקן פיזיות וחלקן רוחניות, כמו היכולת לראות מעבר לאופק, להזיז חפצים, להיות בלתי נראה וכו'. הוא גם אסף קודים דתיים מכל הזרמים והאמונות בהם פגש ויצר ביניהן סינתזה, משום שלכל הדתות יש מכנה משותף אמיתי אחד.

"לאחר שישים שנות נדודים ואיסוף, כשהיה בן 80, פגש בנער לבן, בן 8, בשם תום בראון ג'וניור. מיד במפגש ביניהם, החיבור היה כזה ששניהם ידעו כי תום צריך לקבל את הידע ולהעבירו הלאה. במשך כעשר שנים חנך Stalking Wolf את תום, ובגיל 90 נפטר, לפני כחמישים שנה. תום ידוע בכינויו, The Tracker, הגשש, והוא הקים בניו-ג'רסי בית ספר לגששות, הישרדות ומודעות לטבע, שם למדתי מספר קורסים החל משנת 1995. בתחילה הקמתי בהולנד בית ספר שעסק בלימוד תכנים אלו, עד שבתחילת המילניום חזרנו לארץ."

למה?

"במהלך אחד התרגילים הרוחניים שעשיתי, התגלה לי חיזיון שעלי לחזור לארץ ולהקים את 'שומרי הגן'. בחיזיון גם ראיתי השם והסמל שלנו."

מה משמעות השם שומרי הגן?

"ההשראה הגיעה מספר בראשית, פרק ב' פסוק 15: 'ויקח אלוהים את האדם ויניחוהו בגן עדן לעובדה ולשומרה'. לאנשי תרבויות האדמה היה ברור שהם חלק מהטבע, ובעלי אחריות לגביו וייעודם להיות 'שומרי הגן', ולתחזק את עולמו של הבורא.

מבחינה זו, קורס המבוא שלנו כולל בתחילה בעיקר מיומנויות טבעיות של הבערת אש ללא גפרורים או מצית, גששות, יצירת כלים מאבנים ועצים, מציאת ויצירת מחסות וכו'. בהמשך, אנחנו מציעים מספר קורסים ברמות יותר מתקדמות במימד הפיזי והרוחני. ברור שאנחנו לא 'משחקים באינדיאנים', אלא מנסים לעשות עבודה רוחנית והתפתחותית דרך השימוש בכוחות הטבעיים."

יעל ישראלי: "מאוד התחברתי לפעילות של עופר וכל השנים הייתי שותפה בתהליכים שעבר. אני מרגישה כ'אימא' של שומרי הגן, עוסקת באדמיניסטרציה ומלמדת מספר מיומנויות הקשורות יותר באנרגיה הנשית, כמו יצירת חבלים וכלים מחבלים, תפירה מחומרים טבעיים וכו'. אני מרגישה שכוחות קוסמיים חזקים מלווים אותנו ותומכים בנו, כולל בהחלטה לחזור לארץ ולהתמקם בכרם מהר"ל."

הפרקליט המדליק

חלק מהידע שנצבר בשומרי הגן התפתח במשך הזמן גם לתחומים אחרים כמו קהילה, חקלאות ברת-קיימא, אקולוגיה, דו-קיום, תיאטרון וחינוך.

"עד לפני חמש שנים עסקתי בעריכת דין", מספר אושיק אחינועם, 35. "אחר כך הייתי מדריך נוער בקיבוץ יקום. שמעתי על הפעילות של שומרי הגן ולפני כשלוש שנים עברתי את הקורס הראשון של מדריכים בשומרי הגן. כילד הייתה לי משיכה גדולה לאינדיאנים, ואימא שלי הפנתה אותי לכתבה בעיתון שעסקה בשומרי הגן. אחרי הקורס החלטתי לנסות ולחיות חצי שנה מחוץ לציביליזציה, בכרם זיתים בכרמל. ניסיתי לחיות בטבע ומהטבע וללקט מזון. שחטתי תיש, יבשתי את הבשר ועיבדתי את העור. זאת הייתה חצי שנה מאוד מעניינת, ובסופה עברתי לכרם מהר"ל. אחת האמהות פנתה אלי שאעשה חוג שומרי הגן לילדים ונוער, והייתה התלהבות גדולה. בהמשך פנו אלי מבית הספר היסודי-אזורי, והיום כל הילדים מקבלים את התכנים של שומרי הגן במסגרת החינוך הפורמלי בשתי שעות שבועיות. במשאל בבית הספר, זכה המקצוע הזה לניקוד מאוד גבוה, וזה לא הפתיע אותי. כולם יודעים שחסר משהו במערכת החינוך, וכאן הילדים מקבלים חוויה אמיתית, אנושית וערכית. דרך לימוד המיומנויות האינדיאניות, ניתן להתחבר בקלות לטבע ולעצמך.

"לפני כשנתיים הקמתי מעין תנועת נוער שנקראת 'סיירי כרמל'. אנחנו משלבים טכניקות הישרדות וסיור אינדיאניות עם שמירה על השטחים הפתוחים בכרמל, והכוונה להרחיב את הרעיון גם לאזורים אחרים כמו רמת הגולן, רמות מנשה ומודיעין. היינו מעורבים בנושאים סביבתיים, כמו הצבת שלטים נגד המשך סלילת כביש חוצה ישראל, ופרויקט שמירת החוף בשיתוף רשות שמורות הטבע והגנים. "עד עכשיו לא הייתי במקום אחד מעל שנה וחצי. בכרם מהר"ל אני כבר יותר משלוש שנים, וזה מעיד על חיבור חזק. אנחנו מקימים עכשיו מתקנים ואורוות לסוסים, ונשמח גם לקבל עזרה בסוסים או בציוד אחר."

מחיל הים לחיל האקולוגיה

לעמיעד לפידות כרם זיתים ומטע תאנים אורגניות. כשהשתחרר משרות בצבא הקבע לפני כארבע שנים, הלך על כל הקופה הסביבתית-חברתית: בחצי משרה עבד בארגון שתי"ל (שרות תמיכה ויעוץ לארגונים לשינוי חברתי) ובחצי משרה במרכז הש"ל (המכון הישראלי לחשיבה ומנהיגות סביבתית). במקביל עשה קורס מדריכים של שומרי הגן. "הייתי שתיים-עשרה שנה בצבא, כי חשבתי שהביטחון הוא הסכנה הגדולה ביותר של המדינה", אומר לפידות, 36, נשוי + 1, לשעבר חבר גרעין עודד בחוף אשקלון. "בשנת 1993 למדתי גיאוגרפיה ואקולוגיה באוניברסיטת חיפה, ובמסגרת פרויקט שעשיתי על איכות המים בנמל הצבאי, גיליתי כמה הוא מזוהם, ואת כל ההשלכות הנוראיות שיש לכך. אחר כך, עוד כשהייתי בקבע, התחלתי לפתח משק אורגני קטן, בשטחים שהורי הזניחו. יום אחד נסעתי על הטרקטור, וראיתי את העשן הרב שיוצא מהמנוע, וזה מאוד הטריד אותי, הסתירה בין השאיפות האורגניות שלי, לבין הזיהום העקיף שאני גורם. היום אני מחפש דרכים לחקלאות משמרת סביבה בהקשרים אקולוגיים וחברתיים-קהילתיים. יש לי 400 'שותפים' בכרם הזיתים. חלקם באים לעזור במסיק ומקבלים שמן בתמורה, חלקם באים ליהנות מהצל והאווירה ו'משלמים' בעבודה. אני מוצא זאת כמודל מעניין ומצליח".

איך אתה קשור בשומרי הגן?

"הם חברים טובים שלי, ולעיתים אני משתתף בפעילויות שלהם, ועוזר ככל יכולתי. כמובן שיש לי גם אג'נדה משלי ואני מקווה שתוך כמה חודשים אצליח לגבש ולהפעיל במושב מודל של חקלאות ירוקה ובעלת ערכים מוספיים כלכליים".

איך חברי המושב מתייחסים לשומרי הגן?

"רובם מכירים את הפעילות של שומרי הגן דרך החוגים של אושיק והתלהבות הילדים והנוער. יש כאלו שרואים בקבוצה משהו מעט מוזר, מעין 'שבט', אבל אין כל קונפליקט בין חברי המושב לשומרי הגן, ואני בטוח היחסים עוד ילכו ויתהדקו, כי לכולם יש מה להרוויח מכך".